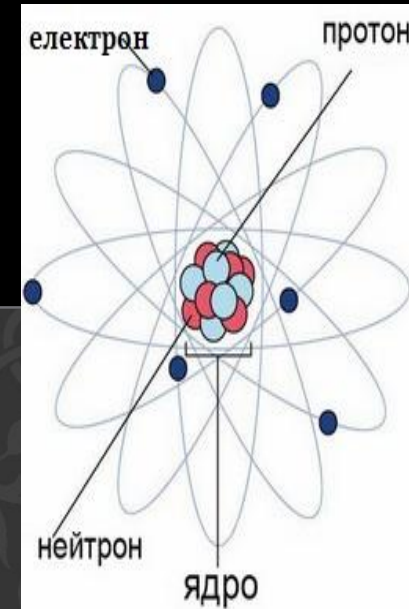

НЕКЛАСИЧНА ФІЛОСОФІЯ XIX СТОЛІТТЯ

$$\Delta U = A + Q$$

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Перехід від класичної філософії до некласичної.
2. Артур Шопенгауер та Сьорен Кіркегор як засновники некласичної філософії та пропагандисти ірраціоналізму.
3. Наукова філософія ХІХ століття (позитивізм – О. Конт, діалектичний матеріалізм – К. Маркс та представники природничого матеріалізму).
4. «Філософія життя» Фрідріха Ніцше.

ВІДМІННОСТІ МІЖ КЛАСИЧНИМ ТА НЕКЛАСИЧНИМ ТИПАМИ ФІЛОСОФІЇ

КЛАСИЧНА

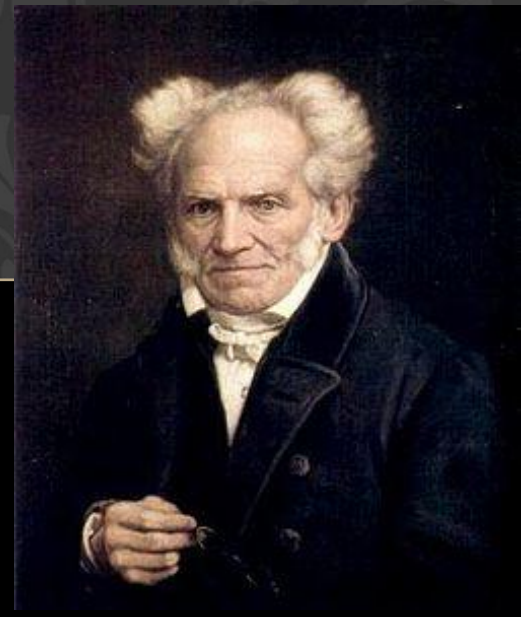
- Буття є цілісне, глибино узасаднене, внутрішньо концентроване;
- Розум є найвищою та найціннішою частиною людської психіки;
- Розум здатен висвітлити глибини психіки та орозумнити їх;
- За допомогою розуму людина спроможна належним чином організувати своє життя і взаємини із буттям.

НЕКЛАСИЧНА

- Говорити про буття безвідносно до людського сприйняття й уявлення безглуздо;
- На перший план у людській психіці виходять чинники, які за своєю природою нерозумні або позарозумні (масштабами і силою дії вони перевершують розум);
- Оскільки нерозумні чинники психіки потужніші то розум не здатен їх

АРТУР ШОПЕНГАУЕР

(1788-1860)

- Світ є нашим уявленням
- В основі всіх світових процесів
- лежить воля
- Воля немає ні мети, ні призначення
- Волю неможливо пізнати з допомогою розуму
- Воля є ірраціональною
- В людині воля проявляється як бажання, прагнення чогось, яке неможливо повністю втамувати
- В пошуках звільнення людина творить ілюзорні цінності
- Єдиним способом полегшити страждання є співчуття (ведизм+християнство)

АФОРИЗМИ ШОПЕНГАУЕРА

- Розумні не стільки шукають самотності, скільки уникають суєти, котру створюють дурні;
- Те, що є в людині без сумніву, важливіше за те, що є у людини;
- Не кажи своєму другові того, що не повинен знати твій ворог;
- Для кожної людини ближній – дзеркало, з якого на нього дивляться його власні вади, але людина, за таких умов, діє як пес, що гавкає на дзеркало, уявляючи, що бачить там не себе, а іншого пса;
- Наодинці кожен бачить в собі те, чим він є насправді.

СЬОРЕН КІРКЕГОР

(1813-1855)

- Вибудовує своє вчення на основі християнства;
- Вважає, що людину не можна вивчати методами універсальної науки;
- Кожна окрема людина — це завжди виняток із правила, у кожного індивіда своя екзистенція;
- Екзистенція (від лат. *existentia* — існування) - означає дії, пов'язані з порушенням сталих меж існування, з виходом за межі певної сталої «норми», тобто дії, що позначаються в українській мові дієсловами типу «виступати», «виходити», «розтягуватися», «розширюватися», «стирчати», «товстішати» та ін.
- Людська екзистенція може проходити три стадії становлення: естетичну, етичну та релігійну;
- Тільки людина віри здатна до стрибка у невідоме.

ТРИ СТАДІЇ ЛЮДСЬКОЇ ЕКЗИСТЕНЦІЇ

1. Естетична: людина живе прагненням чуттєвого переживання та враження, яке потребує постійного оновлення (образ Дон Жуана);
2. Етична: людина обов'язку, керується нормами моралі та вимогами закону, відповідальна за наслідки своїх вчинків (образ судді);
3. Релігійна: здатна на «стрибок у віру» або «у невідоме» (образ Авраама).

ПОЗИТИВІЗМ ОГЮСТ КОНТ (1798 - 1857)

- Вводить поняття «позитивного» знання, вважаючи таким усе знання, що відповідає характеристикам реального, тобто конкретного речового світу;
- Темою науки можуть бути тільки ті проблеми, котрі мають корисність, а не безплідні та пустопорожні зацікавлення;
- Предметом дослідження має бути те, що дає достовірне знання, а не теми, що спричиняють вічні суперечки;
- Розв'язувати точно окреслені проблеми та питання уникаючи туманних;
- Ніколи не обмежуватись негативною критикою, а працювати *позитивно*, творчо.

ЗАКОН РОЗВИТКУ ТРЬОХ СТАДІЙ ЛЮДСЬКОГО ЗНАННЯ

I стадія – теологічна (релігійні пояснення: Бог, фатум і т. і.)

II стадія – метафізична (філософські пояснення: першодвигун, світовий розум і т. д.)

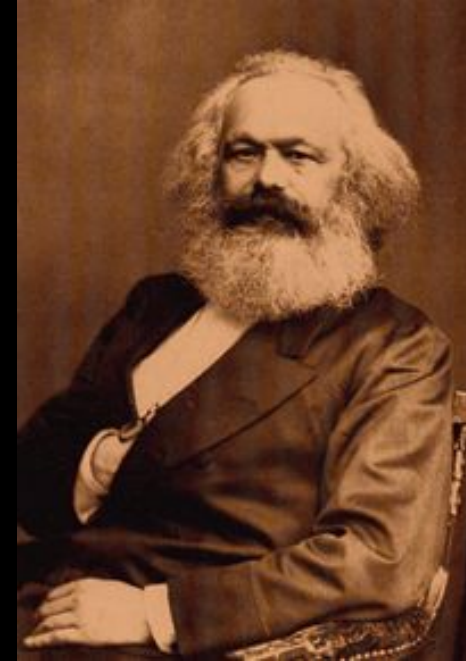
III стадія – позитивна (наукові пояснення: емпіричні закономірності, причинно-наслідкові зв'язки)

ДІАЛЕКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛІЗМ (МАРКСИЗМ)

КАРЛ МАРКС

(1818 – 1883)

- Ґрунтувався на діалектичному принципі Гегеля, але замість ідеалістичного трактування субстанції, Маркс застосовує діалектику до поняття матерії;
- Усі світові процеси – це форми прояву матерії, причиною розвитку матерії постають її внутрішні протиріччя;
- Свідомість, думка є властивістю матерії, а не окремою субстанцією;
- Матеріальне буття не може вважатися винаходом думки, бо пізнання можливе тоді, коли мислення стикається з реальністю, а цей контакт неможливий був би без чуттів, якими послуговується думка;
- Пізнання розвивається щораз все більше і більше, рухаючись від відносних істин до безвідносних, від одnobічних до все більш усебічних.

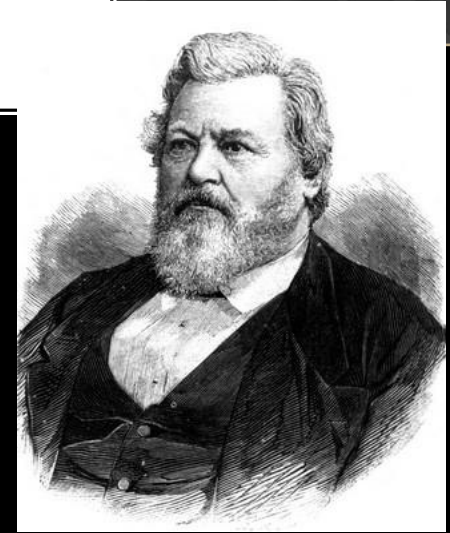

ПРИРОДНИЧИЙ МАТЕРІАЛІЗМ (ВУЛЬГАРНИЙ)

ЯКОБ МАЛЄШОТ (1822-1893)

ЛЮДВІГ БЮХНЕР (1824-1899)

КАРА ФОГТ (1817-1895)

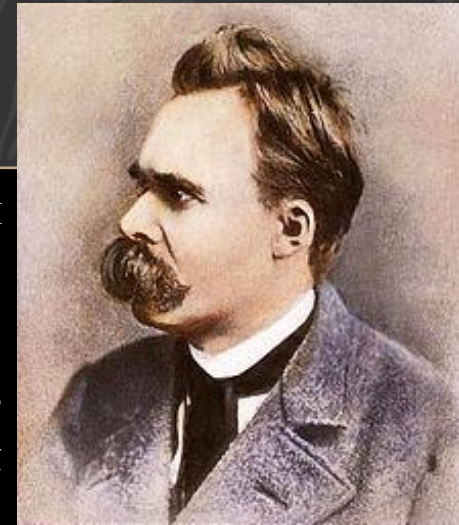

- Представники природничого матеріалізму висунули ідею, що людину слід розуміти суто як організм, її здатність мислити – це функція організму, а саме мозку;
- Мозок – це орган, який виробляє певну речовину, яка й є субстратом мислення, подібно як жовчний міхур виробляє жовч;
- Вульгарним матеріалізмом дане вчення назвав Ф. Енгельс називав їх вульгарними матеріалістами, оскільки в ньому спрощувалось матеріалізм, заперечувалась специфіка свідомості, ототожнюючи її з матерією;

ФРІДРІХ НІЦШЕ

(1844 – 1900)

- Філософська концепція Ніцше сформована під впливом сучасної йому теорії Ч. Дарвіна та ірраціоналізму А. Шопенгауера;
- Життя та усі форми його прояву – єдине, що прямо доступне людині та з допомогою чого можна пояснити оточуючу дійсність;
- Дійсність – хаотична, невпинно змінна, а тому інтелект не здатен вловити усієї її суті, а тому змушений спрощувати її, таким чином впорядковуючи;
- Істини – це не має ніякого значення поза нами, вони омани до яких ми звикли, ми не пам'ятаємо про їх оманливість;
- Поняття, за допомогою яких описується світ, деформують дійсність, уже тільки тим, що узагальнюють, чим більш загальне поняття, тим більше хибне.

ВЧЕННЯ ПРО ДВА НАЧАЛА В ЛЮДИНІ ЗА НІЦШЕ

Аполлонівське: ясне, прозоре, опановане,
зрівноважене, замкнуте, досконале, гармонійне

Діонісійське: зносить усі межі, скидає усі закони,
розбиває всі гармонії, динаміка важливіша за
досконалість

ІММОРАЛІЗМ ФРІДРІХА НІЦШЕ

Моральні принципи мають оцінюватися з огляду на потребу досягнення життєвих цілей, які визначаються бажаннями

Існує тільки два види моралі: панів та рабів, перша – це мораль сильних, друга – слабких

Моральні чесноти, які були необхідністю для раба, такі як м'якосердя, альтруїзм, покора, лагідність, самозречення, стали необхідністю для всіх через бунт рабів

НАДЛЮДИНА

- Це ідеал біологічної досконалості (не расової);
- Ідеал духовної досконалості, достоїнства і твердості не тільки стосовно інших, але стосовно себе;
- Справедливість надлюдини ґрунтується не на принципі рівності, а на нерівності: кожному належить стільки, які має заслуги (Рівність – ознака занепаду);
- Не слід шкодувати ближнього, все для найкращого;
- Милосердя слід відкинути, бо висотує енергію на слабких та вироджених;
- Принцип примату духовних благ – хибний, бо первинне тіло, вмістилище життя;
- Виховання зайве, бо чого немає закладеного в організмі, того не дасть жодне виховання.